

Paskaidrojuma raksts un Mālpils novada domes priekšsēdētājas ziņojums par Mālpils novada pašvaldības budžetu 2019.gadam

Mālpils novada ekonomiskā un sociālā situācija, un pašvaldības uzdevumi 2019. - 2021.gadam

Mālpils novads ir pietiekami stiprs, ar attīstītu uzņēmējdarbību, kultūras, izglītības un sporta iespējām, pilsētu tuvumu, tomēr joprojām saglabājot lauku novadiem raksturīgo harmoniju un mieru.

Kopējā novada teritorijas platība ir 220.46 kv.km, no kuriem 51% aizņem meži.

Mālpils novada iedzīvotāju skaits, līdzīgi vispārējām Latvijas tendencēm, turpina samazināties, 2018.gada sākumā ir 3602 iedzīvotāji, 2019.gada sākumā 3542 iedzīvotāji. Saskaņā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes datiem Mālpils novadā vairāk kā 65% iedzīvotāju ir darbspējīgā vecuma grupā no 25 līdz 61 gadam. Diemžēl bezdarba līmenis Mālpils novadā 2018.gadā ir pieaudzis līdz 5,5%, kas varētu radīt zināmu pārsteigumu, jo novadā ir labi attīstīta uzņēmējdarbība, tomēr ir jāņem vērā fakts, ka novadā tika likvidētas divas izglītības iestādes, kas radīja reģistrēto bezdarbnieku skaita būtisku pieaugumu, turklāt tas arī ietekmēja iedzīvotāju skaita samazināšanos novadā. Lai arī novadā katru gadu samazinās trūcīgo personu skaits, šogad tomēr tāda tendence varētu nebūt, jo ir būtiski pieauguši komunālo pakalpojumu tarifi.

Lai gan Mālpils novads ir viens no sekmīgākajiem novadiem valstī, kurā eksportējošās nozares uzņēmēji samaksā lielākos sociālā nodokļa maksājumus valsts budžetā, tomēr joprojām ir problēmas ar jaunu investīciju piesaisti un darba vietu izveidi, ko rada nopietns dzīvojamā fonda trūkums, kas var kļūt par būtisku kavēkli attīstībai turpmākajos gados.

Būtisks risks pašvaldībai ir likvidēto izglītības iestāžu infrastruktūras uzturēšana. Lai pielāgotu ēkas citām funkcijām ir nepieciešami ievērojami finanšu līdzekļi. Veiksmīga šīs infrastruktūras izmantošana ļautu pašvaldībai sekmīgi veikt ne tikai tās obligātās funkcijas, bet arī pašvaldības brīvprātīgās iniciatīvas – sniegt atbalstu izglītības, kultūras, veselības veicināšanas un sporta jomā, kā arī atbalstīt sabiedriskās aktivitātes un uzņēmējdarbības veicināšanu. Pašvaldības lielākais ienākuma avots (55%) ir iedzīvotāju ienākuma nodoklis.

Pašvaldību funkcijas un uzdevumi ir noteikti Likumā par pašvaldībām. Lai nodrošinātu sekmīgu un mērķtiecīgu uzdevumu izpildi, Mālpils pašvaldībā ir izstrādāti attīstības plānošanas dokumenti - Mālpils novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014.- 2033.gadam un Mālpils novada attīstības programma 2019.- 2025.gadam, kuros noteiktas pašvaldības attīstības prioritātes, mērķi, rīcības virzieni un sasniedzamie rezultatīvie rādītāji. Līdz ar šo dokumentu apstiprināšanu Mālpils novadā ir noteikti šādi stratēģiskie mērķi:

1. pieejama un kvalitatīva izglītība visām vecuma grupām;
2. sakārtota, droša un pievilcīga dzīves vide;
3. efektīva pārvalde un ekonomisko attīstību veicinoša vide;
4. daudzpusīgs kvalitatīvu pakalpojumu klāsts.

Ilgtermiņa prioritāte: ***Izglītības, kultūras un sporta centrs ar pilnvērtīgu dzīves telpu un daudzveidīgiem pakalpojumiem un iespējām.***

Vidējā termiņa prioritātes 2019.- 2025.gadam -

VTP 1 - *aktīva un zinoša sabiedrība;*

VTP 2 - *sakopta dzīves vide;*

VTP 3 – *ekonomiski aktīva pašvaldība un teicama pārvaldība;*

VTP 4 – *sociāli nodrošināta vide.*

Šogad tiks pieņemta jauna novada attīstības programma 2019.- 2025.gadam, nodrošinot saskaņotību un pēctecību, ievērojot izstrādātās ilgtspējīgās attīstības stratēģijas 2014.- 2033.gadam, bet ņemot vērā pašreizējo sociāli ekonomisko situāciju un tendences turpmākajiem gadiem.

Pašvaldība 2019.gadā un turpmākajos divos saimnieciskajos gados turpinās plānošanas dokumentos noteikto mērķu un prioritāšu ieviešanu, plānojot mērķtiecīgas darbības noteikto rezultātu sasniegšanai. Tomēr ir jāņem vērā, ka valdība administratīvi teritoriālo vai reģionālo reformu ir pasludinājusi par vienu no būtiskākajām prioritātēm, kas jāīsteno jau līdz nākamajām pašvaldību vēlēšanām 2021.gadā. Grūti pamatot reformas nepieciešamību, jo, lai novērstu neskaidrības, ir jābūt skaidra pašreizējās situācijas diagnosticēšana, detalizēta reformas mērķu formulēšana, kā arī kritēriju izstrādāšana, turklāt ir nepieciešams apzināties kādas sekas varētu rasties pēc plānotajām izmaiņām.

Lai arī ir neskaidrības par reformas pamatojamību un turpmākajiem nosacījumiem, pašvaldība plānojot novada attīstību, par prioritāti ir noteikusi tādas infrastruktūras izveidošanu, kas veicinās izglītības un kultūras, sociālo pakalpojumu un uzņēmējdarbības attīstību, kā arī spēju nodrošināt pašvaldības finanšu stabilitāti ilgtermiņā. Tiks turpināts darbs pie pašvaldības darbības pilnveidošanas, klientu apkalpošanas centra kapacitātes uzlabošanas un pārvaldes efektivitātes nodrošināšanas.

Ņemot vērā noteiktās prioritātes ir plānots turpināt remontdarbus Mālpils novada vidusskolā un pirmsskolas izglītības iestādē. Paredzēts uzsākt Jaunās - Krasta ielas rekonstrukciju, inženiertīklu nomaiņu zem tām un ielu apgaismojuma atjaunošanu, lai uzlabotu kustības drošību, un stāvlaukuma izveidi pie pirmsskolas izglītības iestādes. Nozīmīgs faktors būs kapitāla izdevumi, ko stimulēs Eiropas fondi, tādējādi radot risku pašvaldības spējai nodrošināt pietiekamu līdzfinansējuma apmēru kredītresursu piesaistei, strauji pieaugošo izmaksu dēļ būvniecības nozarē. Tiks turpināti remontdarbi kultūras centrā, lai novērstu Būvniecības valsts kontroles biroja un tehniskās apsekošanas atzinumos minētās prasību neatbilstības, kā arī jāuzsāk ugunsdrošības sistēmas projekta izstrāde. Minētie pasākumi jāveic līdz 2019.gada beigām.

Šogad pašvaldības projekta "Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitucionalizācijas plānu īstenošanai Mālpils novadā" ietvaros ir pieņemts lēmums uzsākt īstenot Rīgas plānošanas reģiona deinstitucionalizācijas plāna 2017.- 2020.gadam 2.redakcijas Stratēģiskajā daļā iekļautos sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu infrastruktūras attīstības risinājumus. Pašvaldībai pieejamais finansējums ir 541 051 *euro*, t.sk. ERAF finansējums 459 893 *euro*, projekta iesniegšanas termiņš 25.03.2019.

Lai nodrošinātu kvalitatīvu un harmoniski attīstītu vidi iedzīvotājiem, biznesam un atpūtai, ir paredzēts 2019.gadā turpināt darbu, lai izstrādātu Mālpils labiekārtošanas projektu, kas ietver Mālpils centra, parka un pārējo apkalpes vietu, t.sk. Sidgundas ciema, labiekārtošanu, nodrošinot pakāpenisku projekta realizāciju arī turpmākajos gados, ņemot vērā budžeta iespējas.

Mālpils novada pašvaldības 2019.gada budžeta sagatavošana

Pašvaldības darbības finansiālo pamatu veido budžets, kas kalpo kā instruments pašvaldības autonomo funkciju izpildes nodrošināšanai, ekonomisko un sociālo vajadzību sabalansēšanai, kā arī pašvaldības administratīvās teritorijas ilgtspējīgai attīstībai, tāpēc Mālpils novada pašvaldības 2019.gada budžets ir izstrādāts pirms gadskārtējā valsts budžeta likuma izsludināšanas, ņemot vērā piesardzības principu un apstākli, ka pēc 2019.gada valsts budžeta apstiprināšanas varētu būt nepieciešami budžeta grozījumi, jo šāds variants pašvaldībai ir vislabvēlīgākais, lai jau gada sākumā varētu uzsākt īstenot jaunās iniciatīvas.

Budžeta sagatavošanas normatīvā pamatbāze ir likums "Par pašvaldību budžetiem", likums "Par budžetu un finanšu vadību", likums "Par pašvaldību finanšu izlīdzināšanu", Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likums, kā arī izmaiņas nodokļu likumos, Ministru kabineta noteikumos un citos normatīvajos aktos.

Ievērojot Mālpils novada pašvaldības apstiprinātās budžeta prioritātes, iepriekšējo gadu budžeta veidošanas galvenos pamatprincipus un piesardzību saistībā ar paredzamajām izmaiņām nodokļu politikā, rīkojumā par budžeta sagatavošanu iestāžu, struktūrvienību vadītājiem un darbiniekiem, atbilstoši domes struktūrai, tika noteikts, ka budžeta izdevumi 2019.gada pamatbudžetā tiek plānoti nepārsniedzot minētos apmērus, ja nepieciešami līdzekļi vairāk kā dotajā uzdevumā, tad papildus nepieciešamos līdzekļus, atbilstoši ekonomisko izdevumu klasifikācijas kodu prasībām, sarindot prioritārā secībā un detalizēti pamatot to nepieciešamību.

Mālpils novada pašvaldības budžets 2019.gadam sastāv no pamatbudžeta un speciālā budžeta, ko veido attiecīgas ieņēmumu un izdevumu daļas.

Pašvaldība ir centusies ņemt vērā visu nozaru intereses un sabalansēt pieejamos finanšu līdzekļus tā, lai nodrošinātu uzlabojumus sabiedrībai svarīgās jomās.

Mālpils novada pašvaldības 2019.-2021.gada budžeta ieņēmumu prognoze

Pamatbudžeta ieņēmumu galvenā sastāvdaļa ir iedzīvotāju ienākuma nodoklis (IIN) un nekustamā īpašuma nodoklis (NĪN).

IIN ieņēmumus turpmākajos gados ietekmēs galvenokārt ekonomiskās aktivitātes un algu izmaiņu dinamika, kā arī valstī īstenotā nodokļu reforma. Sagaidāms, ka 2019.- 2021.gadā turpināsies IIN ieņēmumu kritums, kas saistīts ar nodokļu reformas plānoto izmaiņu turpināšanu. Proti, reformas rezultātā palielinās maksimālais gada neapliekamais minimums ienākumiem virs 440 euro, tāpat arī palielinās atvieglojums par apgādībā esošu personu un pensionāra neapliekamais minimums. Turklāt jāņem vērā arī tas, ka šogad darba samaksas pieauguma temps varētu nedaudz palēnināties.

Izaugsme 2019.gadā būs nedaudz lēnāka, nekā tika prognozēts iepriekš, kam par iemeslu varētu būt globālās tendences pasaules ekonomikā - pasaules tirdzniecības saspīlējums, izmaiņas monetārajā politikā un Brexit procesa nenoteiktība. Lai arī tiek prognozēts investīciju pieaugums, kas lielā mērā saistīts ar augošo ES fondu investīciju plūsmu, tomēr tas kļūs mērenāks un arī kopējie ekonomikas izaugsmes tempi 2019.-2021.gadā būs zemāki, kā rezultātā kopējie IIN ieņēmumi var būt nepietiekami vai pat samazināsies.

Finanšu ministrija gan prognozē, ka 2019.gadā varētu būt lielāki IIN ieņēmumi par izmaksātajām dividendēm no uzņēmumu iepriekšējo gadu uzkrātās peļņas, kas ir tikai loģiski, jo šogad beidzas pārejas periods, kad no sadalītās peļņas tiek ieturēts IIN 10% apmērā.

Turpinot nemainīgu likuma "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2018.,2019. un 2020.gadam" politiku, tiek ņemts vērā, ka speciālās dotācijas apmērs aprēķināts tādā apmērā, lai pašvaldību kopējie nodokļu ieņēmumi ar speciālo dotāciju veidotu 19,6% no kopbudžeta nodokļu ieņēmumiem kārtējā gadā. Šo dotāciju sadalījumu pašvaldībām aprēķina pēc IIN sadales principiem.

Mālpils novada pašvaldība turpmākajiem gadiem ir paredzējusi līdzsvarotu un stabilu budžeta attīstību.

Mālpils novada pašvaldības 2019.gada budžeta ieņēmumu prognoze

Kopējie Mālpils novada pašvaldības **budžeta ieņēmumi 2019.gadam** tiek prognozēti **4 237 517 euro** apjomā, tas ir par 13 107 euro vai 0,31% vairāk kā iepriekšējā gadā plānotie.

Mālpils pamatbudžeta galvenais ieņēmumu avots ir ledzīvotāju ienākuma nodoklis. Saskaņā ar Finanšu ministrijas prognozēm Mālpils novada **IIN ieņēmumi** tiek plānoti **2 313 712 euro**, kas ir par 67 989 euro vai 2,85 % mazāk kā iepriekšējā gadā plānotais. **Speciālā valsts budžeta dotācija** šogad ir **87 760 euro**, tas ir ar 135 % pieaugumu pret iepriekšējo budžeta gadu.

Ieņēmumus no **nekustamā īpašuma nodokļa (NĪN)** prognozējam nedaudz lielākus kā pašvaldību finanšu izlīdzināšanas aprēķinā iekļauto vērtēto ieņēmumu novērtējumu – 208 971 euro, bet, ņemot vērā faktisko situāciju, nedaudz zemākus par 2018.gadu, tas ir, **234 371 euro**.

Nodokļu ieņēmumi (IIN un NĪN) sastāda **2 548 083 euro** vai 60% īpatsvaru no kopējiem budžeta ieņēmumiem.

Budžeta līdzekļu atlikums uz gada sākumu ir 798 491 euro.

Nenodokļu un budžeta iestāžu ieņēmumu apjoms pašvaldības budžetā tiek plānots **552 227 euro** apmērā.

Kopējais **mērķdotāciju un dotāciju** apjoms 2019.gadā plānots **1 137 207 euro** apmērā. Lai arī kopumā mērķdotāciju un dotāciju apjoms novada pašvaldībai ir pieaudzis, tad izglītības nozarē mērķdotācijas - **460 917 euro** apmērā **pedagoģu darba samaksai un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām** ir samazinājušās, jo Izglītības un zinātnes ministrijas organizēto reformu ietvaros bijām spiesti likvidēt Mālpils internātpamatskolu.

No Izglītības un zinātnes ministrijas dotācija brīvpusdienām ir plānota 20248 euro apmērā, bet mācību līdzekļu un grāmatu nodrošināšanai izglītības iestādēs 7873 euro.

Asistentu sociālajiem pakalpojumiem finansējums no valsts ir plānots 39150 *euro* apmērā.

Mālpils novada pašvaldība saņem 321 778 *euro* dotāciju no pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda, tas ir 80,53 % pieaugums.

Mālpils novada pašvaldības 2019.gada budžeta izdevumu prognoze

Mālpils novada pašvaldības budžeta ieņēmumi tiek novirzīti pašvaldības funkciju izpildes nodrošināšanai – izdevumiem no budžeta finansētu iestāžu, tajā skaitā izglītības, kultūras un sporta iestāžu, bibliotēkas, sociālā dienesta, bāriņtiesas, administrācijas un tās patstāvīgo struktūrvienību uzturēšanai, infrastruktūras uzturēšanai un attīstībai, kā arī citiem izdevumiem, kas paredzēti un iekļauti Mālpils novada domes saistošo noteikumu 2.pielikumā.

Atlīdzības sistēmā nav veiktas būtiskas izmaiņas, plānots turpināt palielināt darbinieku atlīdzību vidēji 3% apmērā, vairāk ir pieaugusi atlīdzība sociālās aprūpes darbiniekiem. Ir paredzēts nodrošināt atvaļinājuma pabalstu un turpināt darbinieku veselības polišu daļēju apmaksu. Darbinieku motivācijai, nodrošinot likumā atļauto materiālo stimulēšanu, ir paredzēta vienreizēja prēmija gadā līdz 75% no noteiktās amatalgas, izvērtējot darbinieka paveikto un profesionālo kompetenci.

Pamatbudžeta **kopējie izdevumi** ir paredzēti **4 936 008 *euro*** apmērā, ieskaitot aizdevumu pamatsummas atmaksu 249 590 *euro* un ieguldījumus pašvaldības kapitālsabiedrības pašu kapitālā 7168 *euro*.

Finansējums kases apgrozāmajiem līdzekļiem ir noteikts 100 000 *euro*.

Mālpils novada domes saistošo noteikumu Nr.2 “Par Mālpils novada pašvaldības budžetu 2019.gadam” 6.pielikumā ir izdevumu sadalījums atbilstoši nozarēm, kas veidots saskaņā ar normatīvajiem aktiem par budžeta izdevumu klasifikāciju:

01.1000 Vispārējie vadības dienesti - 919 768 EUR (19,66%)

ietver virkni pasākumu, kas saistīti ar pašvaldības darbības nodrošināšanu- izpildvaras un lēmējvaras finansējums 300 000 *euro*, kancelejas darbības finansējums 99 000 *euro*, dzimtsarakstu nodaļai 21 000 *euro*, projektu finansējums 385 768 *euro*, mazo projektu finansējumam 6000 *euro*, izdevumi neparedzētiem gadījumiem 50 000 *euro*, atbalsta fonda finansējums 20 000 *euro*, kā arī finansējums procentu un pakalpojuma par kredītu apkakpošanas nomaksai 14 000 *euro*, norēķini ar valsts budžetu par pievienotās vērtības nodokli 24 000 *euro*;

03.000 Sabiedriskā kārtība un drošība – 82 000 EUR (1,75%) ietver finansējumu pašvaldības policijai 65 000 *euro* un apsardzes dienestam 17 000 *euro*;

04.000 Ekonomiskā darbība – 519 506 EUR (11,10%)

ietver finansējumu attīstības un nekustamo īpašumu apsaimniekošanas daļai 400 425 *euro*, skolēnu nodarbinātībai 27 081 *euro*, būvvaldei 32 000 *euro*, pašvaldības infrastruktūras attīstībai 60 000 *euro*;

06.000 Pašvaldības teritoriju un māju apsaimniekošana – 300 000 EUR (6,41%)

ietver finansējumu ielu apgaismojumam 70 000 *euro*, finansējums dienesta viesnīcas infrastruktūrai 230 000 *euro*;

08.000 Atpūta, kultūra un reliģija – 743 976 EUR (15,9%)

ietver finansējumu sporta kompleksam 253 000 *euro*, bibliotēkām 48500 *euro*, kultūras centram 420 000 *euro*, Pierīgas izglītības, kultūras un sporta pārvaldei 7476 *euro*, valsts simtgades pasākmu nodrošināšanai 15 000 *euro*;

09.000 Izglītība – 1 596 535 EUR (34,12%)

ietver izglītības iestāžu uzturēšanas izmaksas – pirmsskolas izglītības iestādei 360 000 *euro*, Mālpils novada vidusskolai 445 659 *euro*, mūzikas un mākslas skolai 98 000 *euro*, norēķini ar citām pašvaldībām par izglītības pakalpojumu sniegšanu 103 000 *euro*, skolēnu pārvadājumi 60 000 *euro*, kā arī mērķdotācijas no valsts budžeta 529 876 *euro*;

10.000 Sociālā aizsardzība – 517 465 EUR (11,06%)

ietver finansējumu Sociālās aprūpes centram 241 685 *euro*, Sociālā dienesta darbam 93 315 *euro*, atbalsts maznodrošinātajiem 50 000 *euro*, asistenta pakalpojumi 47 859 *euro*, bērnu piedzimšanas pabalsts, atbalsts daudz bērnu ģimenēm, politiski represētajām personām un citi atbalsta pasākumi 54 606 *euro*, bāriņtiesas finansējums 30 000 *euro*.

Mālpils novada pašvaldības speciālā budžeta prognoze 2019.gadam

Mālpils novada pašvaldības speciālā budžeta ieņēmumu (pielikums Nr.3) galvenā sastāvdaļa ir **mērķdotācija pašvaldību autoceliem (ielām)**. Mālpils novadam 2019.gadā piešķirtā mērķdotācija ir **116 587 *euro***. Budžeta līdzekļu atlikums gada sākumā ir 66 181 *euro*. Mērķdotāciju izlietojuma programma 2019.gadam paredzēta **182 768 *euro*** apjomā (pielikums Nr.9). Likums "Par dabas resursu nodokli" nosaka, ka pašvaldības budžetā ieskaita 60% no novada teritorijā veiktajām darbībām, par kurām saņemti dabas resursu nodokļa maksājumi par dabas resursu ieguvu un izmantošanu vai vides piesārņošanu. Plānotie ieņēmumi ir **10000 *euro***, bet kopumā ar uzkrājumu ir **78 639 *euro***. Speciālā budžeta Dabas resursu nodokļa izmantošanu nosaka Dabas resursu nodokļa likums (29.pants).

Saņemtie ziedojumi 491 *euro* apjomā tiks izlietoti atbilstoši norādītajiem mērķiem.

Speciālā budžeta kopējais ieņēmumu un izdevumu apmērs ir prognozēts **261 772 *euro*** apjomā (pielikums Nr.7).

Aizdevumu un galvojuma finansiālās saistības 2019.gadā un trijos turpmākajos gados

Mālpils novada pašvaldības uzņemto ilgtermiņa saistību pārskats (5.pielikums) skaidri iezīmē saistību atmaksu summas vairāku gadu garumā. Pašlaik pašvaldība turpina saistību izpildi par divpadsmit ilgtermiņa aizņēmumiem projektu īstenošanai un trīs galvojumiem pašvaldības kapitālsabiedrībai NORMA K SIA. Aizņemu skaits ir pieaudzis, jo bija nepieciešams līdzfinansējums, lai realizētu ERAF atbalstītu projektu, nodrošinot Rūpniecības, Rikteres un Piena ielu rekonstrukciju. Izsniegts vēl viens galvojums kapitālsabiedrībai katlumājas rekonstrukcijas otrajai kārtai. Valsts kases aizdevumu saistību apmērs 2019.gadā ir 249 589 EUR, par galvojumu kapitālsabiedrībai 23 620 EUR, kopējais saistību apmērs procentos no pamatbudžeta ieņēmumiem ir 6,45%. Ja pamatbudžeta ieņēmumu apmērs saglabāsies, tad

turpmākajos trijos gados saistību apmērs uz budžetu nedaudz pieaugs – 2020.gadā 6,47%; 2021.,2022.gadā 7%.

2019.gadā plānots aizņēmums, lai nodrošinātu finansējumu Jaunās - Krasta ielas pārbūvei.

Domes priekšsēdētāja

(paraksts)

Solvita Strausa